

de brug te zwak, en verwierp de begrooting. Zoo ontstond de Staal-crisis. Niet slechts de heer Staal, het geheele Kabinet bood zijn ontslag aan. Ik kan mij niet herinneren, dat Dr. Kuyper (die destijds terug was) of iemand anders uit de anti-revolutionaire partij ons tegenstemmen in den nacht van Staal, of de verwerping der begrooting door de Eerste Kamer, heeft afgekeurd.

In de Staal-crisis ben ik, evenals andere parlementaire leiders, door de Koningin gehoord, en ook, met andere parlementaire leiders uit de rechterzijde, geraadpleegd door den heer Schimmelpenninck van der Oye, toen Hare Majesteit aan de rechterzijde, in zijn persoon, de formatie van een Kabinet had opgedragen. Ik heb in die dagen met Dr. Kuyper, die, als niet in de Kamer zijnde, *formeel* er buiten stond, overleg gepleegd.

Wij hielden er aan vast, dat er een linksch Kabinet moest zijn omdat de meerderheid der Tweede Kamer linksch was; en het eind-resultaat was, dat het Kabinet-de Meester aanbleef op den grondslag van een voor openbaarheid en openbare bespreking bestemd Kabinetsschrijven aan de Koningin, waarin werd verklaard, dat het Kabinet zou aanblijven, met terugtreding van den heer Staal, en dat het een Minister van Oorlog ter benoeming aan Hare Majesteit zou voordragen, die evenals de heer Staal inkrimping van het blijvend gedeelte voorstond, doch de Kamer in de gelegenheid zou stellen daarover te beslissen bij een in te dienen afzonderlijk en alleen die zaak betreffend wetsontwerp tot wijzing der begrooting van Oorlog.

Bij den gebleken tegenzin van vele tegenstanders der inkrimping om tegen de geheele Begrooting te stemmen, was dit inderdaad de zuiverste oplossing der crisis. Het Kabinet had die vermoedelijk kunnen vinden zonder collectieve ontslag-aanvraag, die eene soort manœuvre tegen de rechterzijde scheen, te meer, toen de Minister de Meester bij het crisis-debat in April 1907 verklaarde, dat hij in de daad der Eerste Kamer de vrucht had gezien eener geconcentreerde actie tusschen de rechterzijde in de beide Kamers. Op het bedenkelijke van die opvatting en van die manœuvre heb ik toen gewezen.

De heer van Rappard, die optrad ter vervanging van den heer Staal, was dus verplicht om bij de Ministeriële beschikking, die hij volgens de toen geldende bepalingen omtrent de